

J. Calvin

Eenheid van de kerk

*Roeping
van Godswege*

Lijden aan de verdeeldheid van de kerk. Is dat er nog? Zo niet, dan hebben we te maken met de diepste vorm van zondige kerkelijke verdeeldheid. Ondertussen is de eenheid van de kerk een werkelijkheid, die een zaak is van het gelóóf.

Door **Ds. J. M. J. Kieviet**

Mijn vrouw en ik hebben al een flinke poos de gewoonte elkaar elke dag voor te lezen uit het nagelaten werk van ds. J.T. Doornenbal (1909–1975). Zijn wekelijkse bijdragen in de Hervormde Kerkbode in de classis Harderwijk zijn na zoveel jaren nog steeds het lezen waard.

In 1954 was de Oener dominee weken achtereen in Amerika. Over het kerkelijke leven daar schreef hij aan het thuisfront: "De Hervormde emigranten zijn in dit grote land als schapen die geen herder hebben. Ze zijn verstrooid in de verschillende kerken. Maar een probleem schijnt het niet te wezen. Over het algemeen sluit men zich in Amerika aan bij de kerk, waar men zich het beste thuis voelt, en men verandert erg gemakkelijk, zonder dat er spektakel over gemaakt wordt. Dat is echt Amerikaans. Men is hier erg gesteld op vrijheid. Ik ook. Maar ik vind deze vorm van vrijheid verschrikkelijk. Het lichaam van Christus is in 666 stukken verdeeld en men vindt dat normaal en slaagt er zelfs in de goede kant ervan te ontdekken. En over de verbreking Jozefs bekomert men zich niet." (*Reisbeschrijvingen*, 79).

Met deze laatste aanduiding verwijst ds. Doornenbal naar een beschuldigend woord uit de mond van de profeet Amos. De dreigende ondergang van 'Jozef', het tienstammenrijk van Israël, ging de mensen van Juda en Jeruzalem kennelijk niet ter harte. Het besef dat ze samen met het andere rijk eenzelfde volk van Gods verbond vormden, sprak ze niet (meer) aan.

Dit gebrek aan een geestelijke gezindheid was er niet alleen toen. Ik vrees dat ze ook binnen de christelijke kerk van Nederland – nader: binnen de gereformeerde gezindheid – volop te signaleren is. In Israël had, toen koning Salomo gestorven was, een ernstige scheuring plaatsgevonden. Wat eeuwen lang een volk in eenheid was geweest, scheurde in twee stukken. Scheiding binnen het ene verbond! Op diverse momenten in de geschiedenis gedroegen ze zich zelfs als elkaars vijanden.

Veel treurnis daarover lezen we in de Bijbel niet. Toch waren ze er: vromen in Israël die daarover verdriet hadden. "Uw knechten hebben een welgevallen aan haar steenen, en hebben medelijden met haar gruis" [Psalm 102].

De vraag is of het er heden is: deernis met het gruis. Waar dat ontbreekt, waar het zicht op elkaar ontbreekt en het lijden aan de verbrokenheid niet (meer) is, is naar mijn inzicht sprake van de diepste vorm van zondige

‘Volgens Calvijn hebben alle kinderen van God zich aan de broederlijke eensgezindheid onder elkaar te houden. Zo bezien is tien (of meer) keer gereformeerd een ernstige aanklacht!’

kerkelijke verdeeldheid. Ds. Doornenbal nam het waar aan de andere zijde van de oceaan. Maar het is, zo vrees ik, niet alleen van daar, en het is niet alleen van toen.

Werkelijkheid

Ondertussen is de eenheid van de kerk van Christus een werkelijkheid. We belijden in gemeenschap met de kerk der eeuwen “een heilige katholieke, christelijke kerk, de gemeenschap der heiligen.” Ze is in haar eenheid voorwerp en inhoud van het christelijk geloof. Ze is immers de heilige vergadering van de ware gelovigen in Christus, die al hun heil verwachten van Hem, gewassen door Zijn bloed, geheiligd door Zijn Geest.

Deze kerk, aldus Guido de Bres in de *Nederlandse Geloofsbelijdenis*, is er geweest van het begin van de wereld en zal er zijn tot het einde toe. Zij is het werk van de drie-enige God, door God de Vader verkoren in Christus en door Zijn Geest vergaderd en bewaard in de enigheid van het ware geloof.

In zijn *Institutie* [4.1.2] geeft Calvijn hoog op van de eenheid van Gods kerk. “De kerk wordt dan ook de ‘katholieke’ of ‘algemene’ kerk genoemd. Want als er twee of drie te vinden zouden zijn, zou Christus aan stukken gescheurd worden, en dat is onmogelijk. Ja, al Gods uitverkorenen zijn zo in

Christus verbonden dat zij van één Hoofd afhankelijk zijn en als tot één lichaam samen opgroeien, aan elkaar verbonden door de band waarmee ledematen samen één lichaam vormen, werkelijk één geworden als mensen die in één geloof, één hoop, één liefde en door dezelfde Geest van God leven (...), geroepen om deel te hebben aan één en dezelfde God en Christus.”

Calvijn erkent dat wat hij en zijn tijdgenoten voor ogen zagen, was als een “droeve woestenij”. Bijkans het tegendeel van deze hoge belijdenis. We zouden kunnen denken “dat er niets van de kerk overgebleven is. Toch mogen we weten dat de dood van Christus vrucht draagt” en dat God Zijn kerk bewaart.

Dit alles geloven we en belijden we van de kerk coram Deo, zoals ze voor Gods aangezicht is. Toch, zo vervolgt Calvijn, “heeft het artikel in de apostolische geloofsbelijdenis ook betrekking op de uiterlijke kerk, zodat ieder van ons zich aan de broederlijke eensgezindheid met alle kinderen Gods heeft te houden” [4.1.3]. Roeping van Godsweg! Zo bezien is tien (of meer) keer gereformeerd een ernstige aanklacht! Wie bekommert zich over de verbreking van Jozef? ■

Ds. J. M. J. Kieviet

is emeritus-predikant van de Christelijke Gereformeerde Kerken en voorzitter van Protestants Nederland

Ds. J. T. Doornenbal bij een ontmoeting met een pastoor in Clairveaux (Belgie).